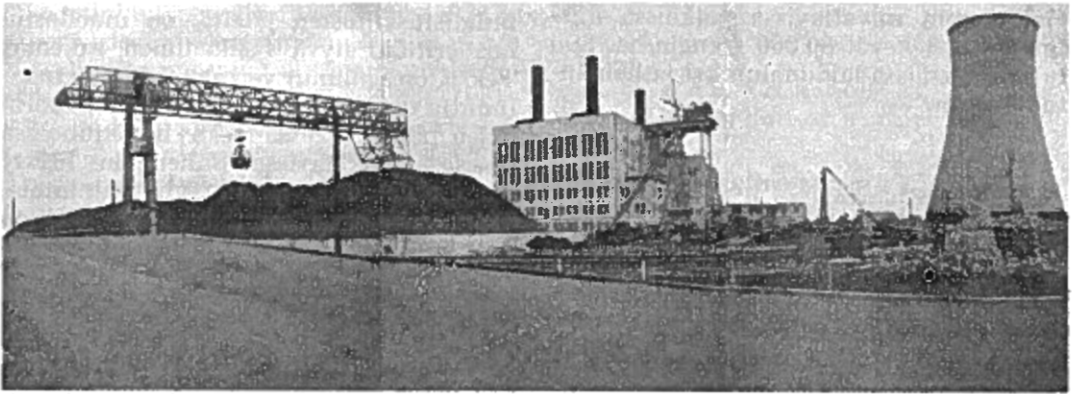

LAURI KAILA:

TURVE, IRLANNIN RUSKEAA KULTAA

Saadaksemme käsityksen siitä, millaisten yleisten edellytysten pohjalle Irlannin huomattava turveteollisuus rakentuu, on syytä palauttaa mieliin eräitä Irlannille ominaisia maantieteellisiä ja talousmaantieteellisiä piirteitä.

Ilmasto on lauhkea ja varsin kostea. Golf-virran vaikutus tuntuu voimakkaana. Länsirannikolla on vuoden lämpimimmän kuukauden keskiarvo $+15,3^{\circ}$ ja kylmimmän $+7,5^{\circ}$. Itä- ja länsirannikolla ovat vastaavat luvut $+15,4^{\circ}$ ja $+4,7^{\circ}$. Vuotui-

Irlanti on edelläkävijämaa turpeen hyväksikäytössä. Kuvassamme Allenwood'in turvekäyttöinen voimalaitos. Valok. M. Salmi.

»Vihreä saari» esittäytyy

Saaren koko pinta-ala on vähän yli 80.000 km², siis jotenkin tarkkaan neljännes oman maamme nykyisestä pinta-alasta, josta Englannille kuuluva Pohjois-Irlanti käsittää lähes 14.000 km² eli noin kuudenneksen. Asukkaita koko saarella on nykyään noin 4,3 miljoonaa, josta Pohjois-Irlannissa 1,4 miljoonaa. Väestö on voimakkaasti keskittynyt kaupunkeihin ja maallapako-probleema on polttava.

nen sademäärä on länsirannikolla 1500—2000 mm, itä- ja länsirannikolla 740 mm. Lauhkean ja kostean merisen ilmaston vaikutuksesta kasvipeite säilyy vihreänä läpi koko vuoden, mistä johtuvat Irlannista käytetyt runolliset nimitykset »Vihreä saari» ja »Smaragdisaari». Metsät peittävät Irlannin pinta-alasta ainoastaan n. 1% mutta suot sitävastoin noin 1/7 eli lähes 12000 km². Yksityiset suot ovat varsin laajoja esim. Bog of Allen Dublinin eteläpuolella on 965 km².

%, sivuaineita 2,5 % sekä vettä 2 %. Tuote on sangen hapanta ja soveltuu siis neutraloimaan alkalisia maita. Sitä käytetään 2000—3000 kg/ha.

Itävallassa valmistetaan heikosti maatunneesta rahkaturpeesta Humon-nimistä lannoitetta erityisesti viini-, puu- ja kasvi-tarhoja varten. Hienoksi jauhettuun turpeeseen lisätään ammoniakkia ja sen jälkeen tuote puristetaan 50 kg painaviksi paa-luiksi. Tuote sisältää 3 % ammonium-typpeä. Ns. täyshumonia valmistetaan samalla tavalla, mutta siihen lisätään am-

moniakin ohella 3 % P₂O₅, 3 % K₂O sekä bobria, mangania, sinkkiä ja kuparia. Näitä lannoitteita suositellaan käytettäväksi 5 tn/ha.

Ranskassa on ryhdytty valmistamaan Humauby-nimistä tuotetta turpeesta siten, että hienoksi jauhettuun turvemassaan lisätään leväjauhetta ja pidetään sitä sitten 2—3 kuukautta 50—55°C lämpötilassa. Tällä tavoin osa turpeiden vaikealiukoisista yhdisteistä muuttuu kasveille käyttökelpoiseen muotoon. Tuote sisältää 2,15 % N, 0,45 % P₂O₅ ja 0,85 % K₂O.

Irlanti on köyhä maa

Luonto on jakanut rikkauksiaan Irlannille hyvin niukasti. Kivihiiltä ei esiinny koko saarella ollenkaan ja rautaakin vain Englannille kuuluvassa Pohjois-Irlannissa, mutta sielläkin taloudellisesti merkityksettömässä määrässä.

Irlannin pääelinkeino on *m a a t a l o u s*, jossa painopiste on karjatalouden puolella. Maanviljelyksen heikonlainen asema saanee pääasiassa selityksensä takapajuisista maanomistusoloista, sillä varsinaiset talonpoikaistilat ovat liian pieniä, jotta niillä voitaisiin käyttää hyväksi suurviljelyyn liittyviä etuja.

Irlannin teollisuus on vähäpätöistä. Se on täydellisesti jäänyt Englannin mahtavan suurteollisuuden varjoon. Ne teollisuuslaitokset, joita siellä on, ovat etupäässä karjatalouden ja maanviljelyn tuotteita edelleen jalostavia. Lihanjalostukseen liittyvät teollisuudet kuten teuraslamot, jäädyttämöt ja lihasäilykkeitä valmistavat laitokset lienevät nykyisin työnantajina suurimmat ja muutenkin huomatuimmat. Toisella sijalla on tekstiiliteollisuus, jonka piirissä varsinkin villa- ja pellavateollisuus ovat saavuttaneet mainetta tuotteittensa korkean laadun johdosta. Muista huomattavammista teollisuuslaitoksista mainittakoon panimot, polttimot, nahkatehtaat ja myllyt.

Irlannin elinkeinoelämän ainoana suotuisana talousmaantieteellisenä edellytyksenä voitaneen niin ollen pitää sen suhteellisen edullista sijaintia elintarvikkeita tuottavana maana suuren teollisuusmaan lähimpänä naapurina. Tätäkin muuten luontaista kaupankäyntiä häirinnevät kuitenkin, varsinkin nykyään, irlantilaisien ja englantilaisten kireät keskinäiset suhteet.

Turpeennostolla vanhat perinteet

Huomioonottaen Irlannin maankamaran luonnonvarojen niukkuuden, polttoaineiden — muun kuin turvepolttoaineen — miltei täydellisen puuttumisen, vesivoimien olemattomuuden sekä maan suhteellisen rajoitetut mahdollisuudet ulkomaisen kaupanvaihdon avulla peittää oman maan polttoainevajaus, on ymmärrettävää, että kysymys soissa piilevien laajojen turvevarojen hyväksikäytöstä suuressa

mittakaavassa on jo varhain askarruttanut irlantilaisten ajatuksia.

Polttoturpeella on jo vuosisatoja ollut Irlannin taloudessa vankka sija, sillä maa-seudun kotitalouksissa se on yksinomaisesti käytetty polttoaine. Talonpojat nostavat sitä käsin, kukin tilallaan, ja vaikka läten nostetun pistoturpeen tuotanto kunkin kohdalla on vähäinen, nousee kokonaismäärä noin 3 1/2 miljoonaan tonniin vuodessa, mikä kivihiilitonneiksi muunnettuna vastaisi lähes 2 miljoonaa tonnia.

Kun polttoaineiden maahantuonti sotavuosina suuresti vaikeutui, maan oli entistä suuremmissa määrässä turvauduttava polttoturpeeseen peittäääkseen vajaukset kivihiilen saannissa. Määrätietoisien työn tuloksena saatiin polttoturpeen tuotanto nostetuksi niin suureksi, että kaupungitkin, joissa aikaisemmin oli lämmitystarkoituksiin käytetty yksinomaan tuontipolttoaineita, kivihiiltä ja koksia, polttoturpeen avulla selviytyivät vaikeista sotavuosista.

Kun vielä sodan päätyttyäkin esiintyi vaikeuksia polttoaineiden saannissa ulkomailta ja kun sotavuosina voimakkaasti kehitetty polttoturpeen tuotanto oli antanut varsin rohkaisevia tuloksia, päätettiin sitä jatkaa ja kehittää siitä suuressa mittakaavassa toimiva tuotannonhaara. Suurtuotantoa silmällä pitäen laadittiin pitkälle menevät suunnitelmat ja yksityiskohtaiset laskelmat ja vuonna 1946 Irlannin parlamentti säati »Turf Development Act»-nimisen lain, jolla turpeentuotannon johto, valvonta ja toimeenpano annettiin »Bord na Mona»-nimiselle pysyvälle viralliselle elimelle. Nimitys on vanhaa geelinkieltä, jonka englanninkielinen vastine on »Turf Board», sananmukaisesti suomennettuna »Turvevaltuuskunta». Tosiasiallisesti Bord na Mona on kuitenkin enemmän kuin valtion virasto. Ehkä osutaan lähimmäksi totuutta, jos käytetään nimitystä »Valtion turveyhtiö».

Samalla kuin parlamentti myönsi Bord na Monalle laajat valtuudet, se myönsi sille myös huomattavat pääomat tehtävänsä toteuttamiseen, nimittäin 14 miljoonaa puntaa, mikä valuuttojen todellisten ostovoiman mukaan laskien vastaisi noin 14 miljardia Suomen markkaa. Lopullisen suunnitelman toteuttamiseen on laskettu vielä tarvittavan noin 5 milj. puntaa eli siis yhteensä 19 milj. puntaa.

Edellämainittujen huomattavien varojen irrottaminen lienee käynyt päinsä Irlannin saaman Marschall-avun johdosta.

Bord na Mona

Lopullisena tavoitteena on tuottaa maan polttoainetarvetta varten riittävä määrä turvepolttoainetta sellaiseen hintaan, että se pystyy kilpailemaan tuontipolttoainesten kanssa. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on laadittu pitkäjännitteinen ohjelma, jossa samanaikaisesti tehdään suurisuuntaista soitten kuivattamistyötä ja edistetään turveteollisuuden teknillistä kehitystä.

Tähän mennessä Bord na Mona on jo hankkinut noin 400 km² (n. 40.000 ha) soita ja yhteensä se tulee hankkimaan 1.200 km² (n. 120.000 ha). Bord na Monan tavoitteena on sellaisen vuosituotannon saavuttaminen, joka käsittää n. 1 milj. tonnia koneturvetta ja n. 2 1/2 milj. tonnia jyrshinturvetta. Tähän mennessä se on päässyt yhteensä noin 750.000 tonnin vuosituotantoon, josta yli 80 % vielä on koneturvetta. Nykyisestä jyrshinturvetuotannosta suurin osa käytetään brikettien valmistukseen, joiden tuotanto tällä hetkellä nousee noin 35.000 tonniin vuodessa.

Lopullisen ohjelman mukaan noin puolet koneturvetuotannosta tullaan käyttämään voimalaitoksissa ja toinen puoli pääasiassa höyryn kehittämiseen teollisuudessa sekä lämmitystarkoituksiin kotitalouksissa. Jyrshinturvetuotannosta tulee ensin osa käytettäväksi voimalaitoksissa ja ainoastaan noin 150.000 tonnia eli vain n. 6 % brikettien valmistukseen.

Bord na Monan voimalaitosrakennusohjelmasta on osa jo toteutettu. Valmiina ovat Allenwoodin ja Portarlingtonin turvekäyttöiset höyryvoimalaitokset, jotka syöttävät valtakunnan yleistä verkostoa. Allenwoodin teho on 40.000 kW ja Portarlingtonin 25.000 kW. Yhteensä ne käyttävät nykyisin noin 450.000 tonnia

koneturvetta vuodessa. Osaksi jo rakenteilla ja osaksi vielä suunnitteluasteella on lisäksi 7 muuta voimalaitosta. Aikataulun mukaan pitäisi näiden kaikkien 9 voimalaitoksen olla valmiina vuonna 1960 ja niiden yhteenlaskettu tuotanto tulee olemaan noin 1400 milj. kilovattituntia vuodessa. Electricity Supply Board (Valtion Sähkövoimayhtiö), jonka hallintaan yllämainitutkin voimalaitokset luovutetaan sitä myöten kuin ne valmistuvat, tulee väestön työllisyys- ja muita sosiaalisia näkökohtia silmälläpitäen, rakentamaan länsirannikolle lisäksi 4 aivan pientä voimalaitosta. Näitten polttoaineentarpeesta ei tule huolehtimaan Bord na Mona, vaan paikallinen talonpoikaisväestö toimittamalla niille käsin nostettua pistoturvetta.

Kuten edelläesitetystä ilmenee Bord na Monalla on huomattava merkitys Irlannin taloudessa. Sen toiminta merkitsee maan vaikean polttoainekysymyksen ratkaisua ja se toimittaa teollisuudelle ja kodeille sähkövoimaa, joka turpeella kehitettynä on Irlannissa eräissä tapauksissa osoittautunut tulevan tuotantokustannuksiltaan halvemmaksi kuin muilla polttoaineilla kehitetty sähköenergia.

Lisäksi Bord na Monan toiminnalla on huomattava yhteiskunnallinen merkitys. Se antaa nykyään vuosittain työtä n. 7.000 työntekijälle, joiden sosiaalisen huollon, kuten asunto-, ruokailu-, virkistys- ym. olot se on järjestänyt esikuvallisesti.

Bord na Monan tavoitteena olevan turvepolttoaineen huomattavan tuotannon aikaansaamiseksi tehtyjä uhrauksia voidaan pitää suurina, mutta tällöin on muistettava, ettei hiiltäkään ole nostettu syyyksistä ilman työtä ja suuria kustannuksia ja lisäksi on otettava huomioon, että kun kivihiihi kaivoksesta on ammennettu tyhjiin, jällellä on vain aukko, kun taas turpeesta tyhjennety suon pohja merkitsee yhteiskunnalle uutta metsä- tai peltoalaa.